

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nucleus Juris Canonici

Thenhaven, Bernhard

Coloniæ Agrippinæ, 1739

Titulus I. De Accusationibus, Inquisitionibus & Denuntiationibus. D. 27. S.
2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63382](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63382)

LIBER QUINTUS Decretalium.

TITULUS I.

De Accusationibus, Inquisitionibus & Denuntiacionibus.

Juxta Juris Canonici ordinem & connexionem actum est Lib. I. de Jure Personarum Ecclesiasticarum. II. De ordine judiciario. III. & IV. De materia seu rebus Clericorum, & laicorum, quæ in judicium, potissimum Civile, deducuntur. Restat hoc Libro V. agendum de rebus, quæ in Judicium Ecclesiasticum criminale veniunt. Et quidem h. t. agitur de triplici modo, quo crimina in Judicium deducuntur; nempe Accusatione, Inquisitione & Denuntiatione.

I. ACCUSATIO *criminalis* est legitima criminis delatio apud Judicem competentem ad vindictam publicam, facta ab eo, qui legibus accusare non prohibetur, inscriptione interveniente, i. e. quâ Accusator, si in probando crimine defecerit, se subscribit ad subeundam pœnam Talionis, seu similem ei, quam subire debuisset accusatus, si crimen ei objectum fuisset

LIBER V. TIT. I. DE ACCUSATIONIB &c. 549
probatum. *Civilis* est, quâ quis alterum
accusat de injuria sibi vel suis illata, non
intendens nisi injuriæ in fama vel bonis il-
latae restitutionem: si talis Actor ultra re-
parationem injuriæ exigat, ut injurians
juxta leges puniatur, erit *Accusatio Mixta*
ex criminali & Civili.

2. *INQUISITIO JUDICIALIS* est criminum
vel Reorum investigatio à Judice ex offi-
cio facta; éstque vel *Generalis*, quâ in
genere tam quoad delicta, quàm quoad
personas inquiritur, an servent mandata
Dei vel Ecclesiæ, committantur crimina
in Diœcesi vel Parochia? &c. Vel *Specialis*,
cùm ob præcedentem infamiam de certa
persona aut certo crimine instituitur inve-
stigatio: si ob præviam infamiam seu cla-
morosam insinuationem inquiratur de
speciali persona, an gravia crimina com-
mittat; aut de speciali delicto, v. g. furto,
&c. & delinquentes ignorentur, erit in-
quisitio *Mixta*, nempe *Generalis* quoad
delicta, & *specialis* quoad personam; vel
e converso.

3. *DENUNTIATIO* est criminis alicujus
apud Judicem sine inscriptione delatio, ad
effectum, ut is correctionem vel pœnam
ex officio adhibeat. Differt ab *Accusatione*;
nam licet Denuntians teneatur facere ali-
quam probationem criminis, v. g. addu-

cendo verisimilia indicia, quæ moveant Judicem ad instituendam inquisitionem, non tamen punitur, si in probatione defecerit. Et C. 14. h. t. dummodò appareat eum bono zelo & non animo calumniandi ad Denuntiationem processisse; aliàs foret pœnâ Judicis arbitrariâ puniendus. Hinc quivis sibi magis prospicit, si denuntiet, quàm si accuset. *Quomodo Denuntiationem debeat precedere correptio fraterna, si hoc praevideatur profutura?* Vide in Nuel. Theol. Exam. 5. n. 11. §. *Similiter*. His prænotatis recole sequentia Capita h. t.

4. I. *In Decret. c. 1.* decernitur: „
 „legitimi non fuerint accusatores, non
 „fatigetur accusatus. Hinc illegitimus
 accusator à Judice ex officio à Judicio est
 repellendus. Talis est C. 10. laicus, qui
 contra Clericum non admittitur, (tum
 propter reverentiam, quam laici tenen-
 tur præstare clericis; tum propter odium,
 quo solent plerumque Clericos prosequi,
 eisque esse infesti) nisi suam, vel suorum
 injuriam prosequatur, aut sit crimen de
 exceptis. Vide L. 2. Tit. 20. n. 4. Item ex
 cap. 13. & c. 19. manifestus inimicus, ne quis
 privato odio innocentem iniquâ accusa-
 tione fatigare præsumat. Imò c. 7. dicitur
 „Repellantur ab accusatione cohabitantes
 „inimicis, quia infestationes blasphemæ
 „mix

„miæ solet affectio amicitiae incitare.
 Et C. 20. Excommunicatus, cui etiam
 agere prohibetur, multò magis accusare.
 Prætereà qui in causa criminali prohiben-
 tur testificari, L. 2. T. 20. à fortiori prohibiti
 sunt accusare, v. g. infames & criminosi,
 quia iniquum est, rationem vitæ ab alio
 reposcere, qui non possit suæ reddere;
 nam qui trabem gestat in oculo, festucam
 de oculo fratris eruere nequit. Item Fœ-
 minæ, *Can. Mulierem 34. q. 5.* quia propter
 sexûs fragilitatem facillè inducuntur ad
 amorem vel odium, & plures alii, qui
 criminaliter accusare non possunt nisi in
 calibus exceptis; licet civiliter agere ipsis
 jura permittant.

5. C. 6. h. t. „De iis criminibus, de qui-
 „bus absolutus est accusatus, non potest
 „accusatio replicari; putà ab eodem ac-
 „cusatore vel in eodem iudicio, quod est
 conforme Juri Divino; non enim DEUS
 ipse bis iudicat in idipsum, ex Nahum 1.
Non consurget duplex tribulatio. Dixi 1.
Ab eodem accusatore; quia, si probetur
 primi accusatoris prævaricatio seu col-
 lusio cum accusato, (de qua infra Tit. 22.)
 admittenda est accusatio secundi. *Dixi 2.*
Vel in eodem iudicio; quia si crimen sit
 mixti fori & atrox, potest punitus & ab-
 solutus in Foro Ecclesiastico, rursus in

Foro sæculari accusari, v. g. de adulterio, sacrilegio &c. ad publicam vindictam.

6. C. II. rescribit Pontifex: „ Nisi alia
 „ rationabilis causa præpediat, eò quòd
 „ Monachi de obedientia & subiectione
 „ Abbatis esse noscuntur, ab ejus accusa-
 „ tione non sunt ullatenus repellendi, licet
 „ alios accusare non possint; quibus siqui-
 „ dem, cum proprium non habeant, de
 „ rebus Monasterii expensæ debent neces-
 „ sariæ, donec causa debitum finem ac-
 „ cipiatur, ministrari. Ratio, quia cum
 „ intersit Monasterii, non habere lupum
 „ pro Pastore, talis accusando Abbatem,
 „ suam sui que Monasterii utilitatem pro-
 „ curat, ideo expensæ à Monasterio illi
 „ præstandæ sunt. *Gonz. ad h. c.* Verùm
 „ Religiosi extraneos accusare non pos-
 „ sunt, nisi cum licentia Prælati, & ob
 „ suam vel Monasterii causam; quamvis
 „ possint quandoque alios juridicè de-
 „ nuntiare.

7. C. 16. „ Tribus modis valet crimen
 „ opponi, Denuntiando, Excipiendo &
 „ Accusando. Quando crimen in modum
 „ Denuntiationis opponitur, non est in-
 „ scriptio necessaria, sed cum in modum
 „ Accusationis objicitur, quia accusatio
 „ instituitur ad depositionem, Denuntia-
 „ tio ad Correctionem. Cum autem Exci-
 „ piendo

„piendo fuerit crimen objectum, distin-
 „guendum est, quare opponatur, & quan-
 „do? Si enim objicitur, ut ab accusatione
 „vel testificatione aliquis repellatur, non
 „est inscribi necessè; sed cum opponitur,
 „ut quis à promotione Officii vel Bene-
 „ficii excludatur; idque ante confirma-
 „tionem, non cogitur inscribere, quia
 „crimen hoc modo probatum impedit
 „promovendum, sed non dejicit jam pro-
 „motum; (ab aliis beneficiis prius habitis,
 „quia ad hoc non agitur) post confirma-
 „tionem verò, quia dejicit ab obtento,
 „ad extraordinariam pœnam juxta arbi-
 „trium Judicis, citra vinculum tamen in-
 „scriptionis, est excipiens astringendus,
 „si defecerit in probando. Ratio, quia ex-
 „cipiens non agit principaliter, ut quis pu-
 „niatur, sed ut à judicio vel beneficio ejus-
 „ve possessione excludatur, quod non est
 „agere criminaliter, sed civiliter. Ita *Pirb.*
h. t. 11. 103.

8. C. 17. „ Non solum cum subditus,
 „verum etiam cum Prælati excedit, si
 „per clamorem & famam ejus excessus ad
 „aures superioris pervenerit, non quidem
 „à malevolis & maledicis, sed à providis
 „& honestis, debet veritatem diligentius
 „perscrutari, ut si rei poposcerit qualitas,
 „Canonica districtio culpam feriat delin-

„quentis; non tanquam sit Actor & Ju-
„dex, sed quasi deferente famâ vel nun-
„tiante clamore, officii sui debitum exe-
„quatur. Licet autem hoc sit observan-
„dum in subditis, diligentius tamen est
„observandum in Prælatis, qui quasi
„signum sunt positi ad sagittam; & quia
„non possunt omnibus complacere, cum
„ex officio teneantur non solum arguere,
„sed etiam increpare, & interdum suspen-
„dere vel ligare, frequenter odium mul-
„torum incurrunt, & insidias patiuntur;
„& ideo sancti PP. providè statuerunt, ut
„accusatio Prælatorum non facile admit-
„teretur, ne concussis columnis corruat
„ædificium; nisi diligens adhibeatur cau-
„tela, per quam non solum falsæ, sed
„& malignæ criminationis janua præ-
„cludatur. Verum ita voluerunt provi-
„dere Prælatis, ne criminarentur injustè;
„ut tamen caverent, ne delinquerent in-
„solenter. Unde monet Pontifex, cum
„Prælatus super excessibus suis fuerit in-
„famatus, quòd diutius sine scandalo
„dissimulari non possit, nec sine periculo
„tolerari, quatenus Superiores absque
„conscientiæ scrupulo ad inquirendum
„& puniendum ejus excessus, omni gra-
„tiâ & timore postpositis, DEUM solum
„habentes præ oculis, sine personarum

„ acceptione procedant, non timentes ali-
 „ quem hominem contra DEUM, sed
 „ DEUM potius contra omnem hominem
 „ metuentes.

9. C. 21. „ Inquisitionis negotium, quo-
 „ modò sit ritè faciendum, consultus Pon-
 „ tifex respondit: 1.^{mò} Non solum dicta,
 „ sed etiam ipsa nomina, ut quid & à quo
 „ sit dictum, appareat, publicanda; &
 „ exceptiones seu replicationes legitimas
 „ esse admittendas, ne per suppressionem
 „ nominum infamandi; per exceptionum
 „ verò exclusionem, deponendi falsum
 „ audacia præbeatur. 2.^{dò} Si per inquisi-
 „ tionem tale crimen contingat adversus
 „ aliquem inveniri, quod ordinis execu-
 „ tionem suscepti, aut retentionem bene-
 „ ficii, etiam post peractam pœnitentiam
 „ impediret, v. g. homicidium vel simo-
 „ nia, fore sicut in Accusationis iudicio
 „ procedendum ad Depositionem; alio-
 „ quin secundum personæ merita & qua-
 „ litatem excessûs, v. g. adulterii, perju-
 „ rii &c. pœnam poterit iudicantis discre-
 „ tio moderari. 3.^{tiò} Cum duo vel tres
 „ jurati affirmant, alium crimen aliquod
 „ ipsis videntibus commisisse, super quo
 „ aliquâ non laborat infamiâ, eum non
 „ esse propter dicta huiusmodi punien-
 „ dum, nec super hoc contra eum de-

„ po-

„ positiones recipi debere, cum inquisitio
 „ fieri debeat solum super illis, de quibus
 „ clamores aliqui præcesserunt. 4.to Nul-
 „ lum super eo crimine reputari debere
 „ infamatum, propter dicta jurata pau-
 „ corum, cujus apud bonos & graves in
 „ publico læsa opinio non existit, adeoque
 „ non esse propterea ad depositionis sen-
 „ tentiam procedendum, sed infamato Ca-
 „ nonica poterit indici purgatio secundum
 „ arbitrium judicantis. Unde Judicium
 Inquisitionis differt à judicio Accusatio-
 nis & Denuntiationis; nam cum in eo non
 sit verus accusator, necessè est, ut inter-
 cedat aliquid vices illius supplens, nempe
 fama, aliàs ordo judiciarius omittitur; ut
 etiam patet ex Cap. 24. h. t. „ Sicut accu-
 „ sationem legitima debet præcedere in-
 „ scriptio, sic & Denuntiationem chari-
 „ tativa monitio, & Inquisitionem cla-
 „ morsa insinuatio prævenire. Hunc tamen
 „ ordinem circa Regulares personas non
 „ credimus usquequaque servandum, quæ
 „ (cum causa requirit) facilius & libe-
 „ rius à suis possunt administrationibus
 „ amoveri.

10. II. C. 1. in 6. h. t. decernitur: „ Si
 „ quis coram eo, qui contra ipsum super
 „ certis criminibus inquisitor fuit depu-
 „ tatus, eadem crimina confessus est, fru-
 „

„strà confessionem suam ex eo prætextu
 „impugnat, quòd super iisdem crimini-
 „bus non fuerit antè infamatus, aut quòd
 „Capitula inquisitionis non fuerint eidem
 „tradita, sed puniendus est, prout iustitia
 „exigit. Ratio, quia per confessionem
 propriam Rei in iudicio factam crimen fit
 notorium; ideòque sibi imputare debet
 Reus, quòd non excipiendo contra illegi-
 timationem Inquisitionis crimen suum
 confessus sit.

Praxin formandi processum crimina-
 lem viâ Accusationis, Denuntiationis aut
 Inquisitionis, fusè tradit *Reiffenst. b. t.*
à n. 340. & seqq. è quo prudens Iudex spe-
 ctatis circumstantiis facillè videbit sub-
 stantialia in eo observanda.

TITULUS II.

De Calumniatoribus.

I. CALUMNIATOR propriè est, qui falsa
 crimina intentat, seu innocentem
 per malitiam in iudicium defert. *Præ-*
sumptus dicitur, qui crimen, de quo
 aliquem accusavit vel denuntiavit, in
 iudicio, non probat; nam Actor para-
 tas habere debet probationes; & hinc,
 si in probatione deficiat, præsumi-
 tur animo calumniandi litem movisse.

Hæc